

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput X. Sanctus in omnibus laudat Deum: mores ejusdem, virtutes,
corporis figura late descripta. Christum imitari conatur, Natalem ejus mira
solemnitate celebrat: miracula in eo loco facta, et ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

CAPUT X.

Sanctus in omnibus laudat Deum : mores ejusdem, virtutes, corporis figura late descripta. Christum imitari conatur, Natalem ejus mira solemnitate celebrat : miracula in eo loco facta, et ecclesia Sancto dedicata.

XXIX.
Sanctus
Deum in
omnibus crea-
tis contem-
plans.

Longum esset nimis et impossibile, omnia numerare et recolligere, quæ gloriosus pater Franciscus fecit et docuit, donec in carne vixit. Quis enim umquam posset summum ejus affectum exprimit, quo in omnibus, quæ Dei sunt, ferebatur? Quis enarrare dulcedinem, qua fruebatur, contemplans in creaturis sapientiam Creatoris, potentiam et bonitatem ejus? Revera miro atque ineffabili gaudio ex hac consideratione sæpissime replebatur, cum respiciebat solem, cum lunam cernebat, cum stellas et firmamentum. O pietas simplex, et o simplicitas pia! Circa vermiculos etiam nimio flagrabat amore, quia legerat de Salvatore dictum: Ego sum vermis, et non homo. Et idcirco colligebat de via, in tuto recondens loco, ne transcuntium vestigiis detererentur. Quid de aliis inferioribus dicam creaturis, cum et apibus in hyeme, ne frigoribus algere deficerent, mel, sive optimum vinum, faceret exhiberi: quarum efficaciam operum et ingenii excellentiam ad Domini gloriam tanto præconio extollebat, ut diem unum plerumque in earum creaturarum laudibus consummaret. Sicut enim olim tres pueri, in camino ignis ardentis positi, ad laudandum et glorificandum Creatorem universitatis elementa omnia invitabant *a*, sic et ille Vir, Spiritu Dei plenus, in omnibus creaturis Creatorem omnium ac Gubernatorem glorificare, laudare et benedicere non cessabat.

ejusdem lau-
dem miro cum
affectu prædi-
cabat;

81 O quantam putas ejus menti exhilarationem florum speciositas importabat? Cum eorum venustatis cerneret formam, et suavitatis olentiam persentiret, statim ad illius Floris pulchritudinem considerationis oculum deflectebat, qui lucidus in vernali tempore de radice Jesse progrediens, ad odorem suum suscitavit innumera millia mortuorum. Cumque florum copiam inveniret, ita prædicabat eis, et ad laudem eos Dominicam invitabat, acsi ratione vigerent. Sic et segetes, vineas, lapides et sylvas, et omnia speciosa camporum, irrigua fontium, et hortorum virentia, terramque et ignem, aerem et ventum sincerissima puritate ad divinum monebat amorem et libens obsequium hortabatur. Omnes denique creaturas *fratres* nomine nuncupabat *b*: et modo præcellenti atque cæteris inexperto creaturarum occulta cordis acie decernebat, utpote qui jam evaserat in libertatem filiorum gloriæ Dei *c*. Nunc in cælis, o bone Jesu, te admirabilem laudat cum angelis, qui certe amabilem in terra positus omnibus te prædicabat creaturis.

miris item
modis nomen
Domini vene-
rabatur.
* f. altior

82 Nam supra hominum intellectum afficiebatur, cum nomen tuum, sancte Domine, nominaret, et totus existens in jubilo, ac jucunditate castissima plenus, novus certe homo et altius * seculo videbatur. Propterea ubicumque scriptum aliquid, sive divinum, sive humanum, in via, in domo seu in pavimento inveniebat, reverentissime colligebat illud, et in sacro vel honesto reponebat loco, ea reverentia quidem, ne ibi esset nomen Domini, vel ad id pertimens scriptum *d*. Enimvero, cum a quodam fratre quadam die fuisset interrogatus, ad quid etiam paganorum scripta, et ubi [nihil *e*] erat Domini, sic studiose colligeret; respondit dicens: Fili, quia literæ sunt, ex quibus componitur gloriosissimum Dei nomen. Bonum quoque, quod ibi est, non pertinet ad paganos, neque ad aliquos homines, sed ad solum Deum, cujus est bonum. Et quod non minus est admi-

randum, cum litteras aliquas salutationis vel admonitionis gratia faceret scribi, non patiebatur, ex eis delere * litteram aliquam aut syllabam, licet superflua sæpe aut incompetens poneretur.

AUCTORE
THOMA CELAN.
* deleri

85 O quam pulcher, quam splendidus, quam gloriosus apparebat in vitæ innocentia, et in simplicitate verborum, in puritate cordis, in dilectione Dei, in caritate fraterna, in fragranti obedientia, in concordii obsequio, in aspectu angelico! Dulcis in moribus, natura placidus, affabilis in sermone, commodissimus in exhortatione, fidelissimus in commisso, providus in consilio, in negotio efficax; graciosus in omnibus, mente serenus, animo dulcis, spiritu sobrius, contemplatione stabilis, gratia perseverans, et in omnibus idem: ad indulgendum velox, ad irascendum tardus, liber ingenio, memoria luclentus, subtilis in disserendo, circumspexus in eligendo, et in omnibus simplex: rigidus in se, pius in aliis, discretus in omnibus; facundissimus homo, facie hilaris, vultu benignus, immunis ignaviae, insolentia expers: statura mediocris, parvitati vicinior. Caput mediocre ac rotundum, facies utrinque oblonga et protensa, frons parva et plana; mediocres oculi, nigri et simplices, fusci capilli, supercilia recta; nasus subtilis, æqualis et rectus, aures erectæ et parvæ, et tempora plana: lingua placabilis, ignea et acuta; vox vehemens, dulcis, clara atque sonora; dentes conjuncti, æquales et albi; modica labia, atque subtilia: barba nigra, pilis non plene respersa: subtile collum, humeri recti, brevina brachia, tenues manus, digiti longi, ungues producti, crura subtilia, parvuli pedes, tenuis cutis, caro paucissima: aspera vestis, somnus brevissimus, manus largissima: et quia erat humillimus, omnem mansuetudinem ostendebat ad omnes homines, omnium moribus utiliter se conformans. Sanctior inter sanctos, inter peccatores quasi unus ex illis. Adjuva igitur peccatores, peccatorum amator, Pater sanctissime, et quos cernis miserabiliter in delictorum sordibus jacere, dignare eos misericordissime tuis gloriosissimis suffragiis elevare.

Illius animi
corporisque
effigies datur.

E

XXX.
Evangelium
perpetuo me-
ditabatur,
maxime
Christi incar-
nationem
passionemque,

84 Summa ejusdem intentio, præcipuum desiderium supremumque propositum ejus erat, sanctum Evangelium in omnibus et per omnia observare, ac perfecte omni vigilantia, omni studio, toto desiderio mentis, toto cordis fervore, Domini nostri Jesu Christi doctrinam sequi, et vestigia imitari. Recordabatur assidua meditatione verborum ejus et sagacissima consideratione ipsius opera recolere: præcipue incarnationis humilitas et caritas passionis ita ejus memoriam occupabant, ut vix valeret aliud cogitare. Memorandum proinde ac reverenti memoria recolendum, quod tertio anno ante gloriosi obitus sui diem *f* apud castrum, quod Grecium dicitur, fecit in die natalis Domini nostri Jesu Christi. Erat in terra illa vir quidam, nomine Joannes, bonæ famæ, melioris vitæ, quem beatus Franciscus amore præcipuo diligebat; quoniam, cum in terra sua et * honorabilis plurimum extitisset, carnis nobilitate calcata, nobilitatem animi est sequutus. Hunc vero beatus Franciscus, sicut sæpe solebat, per quindecim dies ante Nativitatem Domini fecit ad se vocari, et dixit ei: Si desideras, ut apud Grecium *g* præsentem festivitatem Domini celebremus, festina præcedere, et, quæ tibi dico, præpara diligenter. Volo enim illius Pueri memoriam agere, qui in Bethlehem natus est, et infantium necessitatum ejus incommoda, quomodo in præsepio reclinatus, et quomodo, astante bove atque asino, super fenam positus extitit, utcumque corporeis oculis pervidere. Quod audiens vir bonus atque fidelis, cucurrit citius, et omnia in prædicto loco, quæ Sanctus dixerat, præparavit.

F

f

* an. dives et?

g

85 Appropinquavit autem dies lætitiæ, tempus exultationis advenit: e pluribus locis vocati sunt Fratres, viri et mulieres terræ illius secundum posse suum, exultantibus animis, cereos et faces præparant

ejus festum
natale singu-
lari solenni-
tato

AUCTORE
THOMA CELAN.

præparant ad illuminandam noctem, quæ scintillanti sydere dies omnes illuminavit et annos. Venit denique Sanctus Dei, et inveniens omnia præparata, vidit et gavisus est: et quidem præparatur præsepium, apportatur fœnum: hos et asinus adducuntur, honoratur ibi simplicitas, exaltatur paupertas, humilitas commendatur, et quasi nova Bethlehem de Greco facta est. Illuminatur nox, ut dies, et hominibus atque animalibus deliciosa extitit: adveniunt populi, et ad novum mysterium novis gaudiis adlantantur. Personat sylva voces, et jubilantibus rupes respondent. Cantant Fratres, Domino laudes debitas persolventes, et tota nox jubilatione resultat. Stat Sanctus Dei coram præsepio suspiriis plenus, pietate constrictus, et miserabili * gaudio superflusus. Celebrantur Missarum solennia persephe h, et nova fruitur consolatione sacerdos i.

* l. mirabili
h
i

et cum ingenti
populi concursu celebravit Grecii,

* l. eructat

86 Induitur leviticis ornamentis, quia levita erat, et voce sonora Evangelium cantat. Et quidem vox ejus vox vehemens, vox dulcis, vox clara, voxque sonora, cunctos invitans ad præmia summa. Prædicat deinde populo circumstanti, et de nativitate pauperis Regis, et Bethlehem parvula civitate melliflua rupertat *. Sæpe quoque, cum vellet Jesum Christum nominare, amore flagrans nimio, cum Puerum de Bethlehem nuncupabat, et more balantis ovis Bethlehem dicens, os suum sic magis dulci affectione totum implebat: et labia sua, cum Puerum de Bethlehem vel Jesum nominaret, quasi lingebat lingua, felici palato degustans et deglutiens dulcedinem verbi hujus. Multiplicantur ibi dona Omnipotentis, et a quodam viro virtutis k mirabilis visio cernitur. Videbat enim in præsepio puerulum unum, jacentem exanimem, ad quem videbat accedere sacerdotem Dei l, et eundem puerum quasi a somno suscitare. Nec inconveniens visio ista, cum puer Jesus in multorum cordibus oblivioni fuerit datus, in quibus, ipsius gratia faciente, per servum suum sanctum Franciscum resuscitatus est, et impressus memoriæ diligenti. Finituntur deinde solennes excubiae, et unusquisque cum gaudio ad propria remeavit.

ubi in ejus rei memoriam ecclesia postmodum edificata fuit.

C

m

87 Conservatur fœnum in præsepio positum, ut per ipsum jumenta et animalia salva faciat Dominus, quemadmodum multiplicavit misericordiam suam sanctam. Et revera sic actum est, ut animalia, diversos morbos habentia, per circum adjacentem regionem, manducantia de hoc feno, a suis sint ægri tudinibus liberata. Imo et mulieres, partu gravi et longo laborantes, de prædicto feno sibi superimponentes, partu pariunt salutari: atque a diversis cladibus utriusque sexus concursus desideratam ibidem obtinent sanitatem. Consecratus est denique locus præsepium templum Domino: et in honorem beatissimi patris Francisci supra præsepem altare construitur, et ecclesia dedicatur m; ut, ubi animalia quandoque feni pabulum comederunt, ibi de cætero ad sanitatem animæ et corporis manducant homines carnes Agni immaculati Jesu Christi Domini nostri, qui summa et ineffabili caritate dedit seipsum nobis, cum Patre et Spiritu sancto vivens et regnans Deus æternaliter gloriosus per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

ANNOTATA.

a Danielis cap. 5.

b Consideratione... primæ originis omnium (inquit S. Bonaventura in Vita num. 109) abundantiori pietate repletus, creaturas, quantumlibet parvas, FRATRES vel SONORUS appellabat nominibus; pro eo, quod sciebat, eas unum secum habere principium.

c Ex Epistola S. Pauli ad Romanos cap. 8, v. 21.

d Huc spectant, quæ de divini nominis veneratione Sanctus ipse suo Testamento inseruit his verbis: Sanctissima nomina et verba ejus (Dei) scripta, ubicumque invenero in locis illicitis (id est, in locis

vilibus) volo colligere, et rogo, quod colligantur, D et in loco honesto collocentur.

e Vocem unicus inclusam addidi, ut sensum perscicerem.

f Id est, anno 1225; nam obiit S. Franciscus anno 1226, die 4, seu 5 Octobris.

g Lege Annotata ad cap. 7, lit. aa.

h Puto, hic legendum esse: Super præsepem, uti habent Vita secunda et S. Bonaventura. Porro quia hic natalem Domini celebrandi modus plane novus ac insolens fuit, S. Bonaventura in Vita num. 149 lectores præmonuit, hæc non sine Honorii III Papæ consensu facta esse; Ne vero, inquiens, hoc levitati posset adscribi, a summo Pontifice petita et obtenta venia, fecit præparari præsepium etc. Vide Commentarium prævium § 25, ubi eandem festivitatem etiam ex biographo secundo enarravi.

i Id est, S. Franciscus, qui, cum Levita, seu diaconus solum esset, ut sequitur, improprie vocatur hic sacerdos, forte quia ipse primarius hujusce solennitatis auctor et actor erat. Pari modo mox infra idem Sanctus Sacerdos Dei vocatur, ut annotabo lit. l.

k Fuit hic idem Joannes, de quo supra, teste S. Bonaventura.

l Ipsismet S. Franciscum, ut docent scriptor Vitæ secundæ sanctusque Bonaventura, et ex sequentibus liquet. Vide etiam mox annotata ad lit. i.

m Eadem habet biographus secundus; at S. Bonaventura de ceteris consentiens, de ecclesia, haud dubie exigua, eo in loco exstructa silet.

LIBER II,

Referens gesta duobus posterioribus Vitæ S. Francisci annis.

CAPUT I.

Excellentia vitæ S. Francisci et utilitas ejus doctrine: mirabilis visio, in qua eidem sacra stigmata imprimuntur.

Superiori quidem tractatu, quem gratia Salvatoris congruo fine conclusimus, vitam et actus beatissimi patris nostri Francisci usque ad octavum decimum conversionis suæ annum a enarrandum utcumque conscripsimus. Reliqua vero gesta ipsius a penultimo vitæ suæ anno b, prout potuimus scire, recte huic Opusculo breviter adnectimus; et ea sola, quæ, necessaria magis occurrunt, ad præsens intendimus adnotare; ut, qui plus his dicere cupiunt, quid addant, semper valeant invenire. F Anno siquidem Dominicæ Incarnationis MCCCXVI, xv Indictione, iv Nonas Octobris, die Dominico, beatissimus pater noster Franciscus in civitate Assisii, de qua ortus est, apud Sanctam Mariam de Portiuncula, ubi Ordinem Fratrum Minorum ipse primo plantavit, expletis viginti annis, ex quo perfectissime adhæsit Christo, Apostolorum vitam et vestigia sequens, egressus de carnis ergastulo, ad cælestium spirituum mansiones, perfecte, quæ cœpit, consummans, felicissime convolvit c. Cum hymnis et laudibus in illa civitate sacrum et sanctum corpus ipsius collocatum est, et honorifice reconditum, ubi ad gloriam Omnipotentis multis coruscat miraculis. Amen.

89 Hic vero, cum in via Dei ipsius cognitionis a primævo juventutis flore parum vel nihil esset institutus, in natali simplicitate ac victiorum fervore tempore non paucò d perdurans, immutatione dexteræ Excelsi justificatus a peccato, gratia et virtute Altissimi super omnes tempore suo repletus divina sapientia est repletus. Nam cum doctrina Evangelica, etsi non particulariter, sed generaliter, ubicumque * multum per opera defecisset, missus est, ut universaliter per totum mundum Apostolorum exemplo perhiberet testimonium veritati: sique factum est, ut doctrina sua omnem mundi

CAP I.
Auctor in Sancti laudem excurrrens,

a

b

F

c

ipsius eminentem, sapientiam sanctimoniam,
d

* an ubique?

mundi